

GRÖNSTRATEGI

FÖR SVEDALA KOMMUNS TÄTORTER

SVEDALA KOMMUN

Innehållsförteckning

INLEDNING	2
Bakgrund	2
Vad är en grönstrategi?	3
Fördjupning i grönplan.....	3
Grönstrategins koppling till andra beslut.....	3
Vision och mål	3
Planer och program.....	4
Utredningar och program under pågående arbete.....	5
ETT SAMMANHÄNGANDE NÄTVERK AV GRÖNA MILJÖER	6
Kvalitetssäkra tätorternas gröna nätverk.....	6
Det gröna nätverkets beståndsdelar	6
Planeringsprinciper.....	7
KATEGORISERING AV GRÖNA YTOR	9
Inledning.....	9
Gröna stråk	9
Gröna gatustråk	9
Gröna länkar	10
Gröna rum	10
Prioriterade platser	10
Kvantitativa grönytor.....	14
Gröna markörer.....	15
Sammanfattning.....	17
GENOMFÖRANDE.....	18
Uppföljning	18
Strategiskt tillvägagångsätt i grönplanen.....	18
Investeringar	19

Inledning

Bakgrund

Svedala kommun ligger i det sydsånska backlandskapet. Det gynnsamma klimatet, jordarna och vattentillgången har skapat förutsättningar för en mycket rik flora och fauna.

Tätorterna Svedala, Bara och Klågerup är idylliska mindre orter som med närheten till det omgivande böljande kulturlandskapet med inslag av större naturområden och sjöar kompletterat med befintliga grönytor i tätorterna skapar en attraktiv, välkomnande och unik boendemiljö.

Tätorterna har en relativt hög andel gröna ytor, vilket bidrar till att skapa deras lantliga karaktär. Dess småskalighet och gröna värden ger dem identitet och gör dem trevliga och attraktiva att besöka, bo och verka i.

Attraktiva och varierade utemiljöer skapar både ekologisk och social hållbarhet som tillsammans uppmuntrar till fysisk aktivitet och möten, vilket ökar den fysiska och psykiska folkhälsan.

De gröna miljöerna har stor social och rekreativ betydelse, i tätorternas parker och naturområden ger plats för promenader, idrott, lek, avkoppling, kulturella evenemang och festligheter.

Forskning visar att vistelse i gröna miljöer stärker immunförsvaret, ger förbättrad kondition och rörlighet, ökad kreativitet och förbättrad koncentrationsförmåga samtidigt som depression och stress motverkas. För barn är det speciellt viktigt då det även stimulerar inlärningsförmågan.

I förlängningen betyder detta att en god tillgång till grönområden, bidrar till bättre hälsa med minskade sjukhuskostnader, minskad sjukfrånvaro, ökad effektivitet och välmående.

Den tätortsnära grönskan är även en viktig resurs för det lokala kretsloppet som vatten, luft och biologisk mångfald, vilket gör att den spelar en viktig roll i hållbar och långsiktig samhällsplanering. Genom att strategiskt spara och skapa gröna områden i tätorterna kan vi även nyttja dessa för dagvattenhantering och på så sätt skydda byggnader, infrastruktur och andra samhällsviktiga funktioner samtidigt som vi minimerar dagvattnets negativa påverkan på recipienten. En varierad vegetation har en positiv inverkan på klimatet i tätorterna genom att den bidrar till att rena luften från föroreningar och utjämnar temperatursvängningar, dämpar vind samt höjer luftfuktigheten. Dessutom gör en sammanhängande grönstruktur att insekter och djur kan röra sig friare över större områden, vilket skapar mycket bättre livsmiljöer för dem.

Möjligheten till närrekreation och grönstruktur är med andra ord oerhört viktig för kommunen och kommuninvånarna. För att tillgodose detta måste kommunens gröna ytor bevaras, utvecklas och nyskapas med inslag av olika gröna rum som parker, aktivitetsområden och med prioriterade gröna stråk att vistas i för att främja socialt liv, återhämtning och rörelse. Nyttan av denna grönstrategi är att den samlar, sammanfattar och tydligt beskriver hur kommunen kan göra rätt insats på rätt plats i rätt tid. Skötsel vävs ihop med gestaltning och strategisk planering, vilket skapar en stark grund att stå på, ger ett helhetstänk och leder till hållbarhet i kommunens långsiktiga arbete.

Vad är en grönstrategi?

Syftet med grönstrategi är att den skapar en gemensam solid grund att verka från för att bevara, stärka och utveckla tätorternas grönstruktur och gröna värden. Grönstrategin syftar till att konkretisera Svedala kommuns arbete för att uppnå den viljeinriktning om grönstrukturen som beskrivs i Översiktsplan för Svedala kommun, antagen 2018.

Grönstrategin omfattar grönstrukturen i tätorterna Svedala, Bara och Klågerup. Övriga tätorter och byar har valts bort med anledning av deras karaktär av att vara små byar. Grönstrategin är en strategisk viljeinriktning och antas politiskt av Kommunstyrelsen. Grönstrategin redovisar en planeringsstrategi för hur grönstrukturen ska utvecklas och den utgör grunden för arbetet med att planera, utveckla och sköta kommunens grönytor. Grönstrategin ger en stabil gemensam grund att stå på gällande ställningstagande om prioriteringar och framtida utvecklingsarbete. Den relaterar starkt till kommunens översiktsplan och bör uppdateras om det tas nya beslut om översiktsplanering som gör grönstrategin inaktuell.

Fördjupning i grönplan

Kompletterande till grönstrategin finns en grönplan som antas av Teknisk nämnd, vilken fokuserar på grönstrategins operativa genomförande. Den beskriver hur tätorternas grönstruktur enligt grönstrategin ska planeras, utvecklas och skötas samt vilka insatser som är prioriterade. Grönplanen utgår från utförlig inventering och analys av den befintliga grönstrukturen, där innehåll och tillgänglighet studerats. Grönplanen föreslår utveckling av grönstrukturen genom:

- insatser i befintlig grönstruktur och tillskapande av ny vid planering, exploatering och stadsutveckling
- prioritering och nyansering av skötsel utifrån respektive kategorityp
- arbetssätt för att skapa ett livskraftigt trädbestånd
- riktlinjer för byggande av nya och upprustning av befintliga lekplatser

Grönstrategin och grönplanen används tillsammans som stöd i arbetet med att planera, utveckla och sköta grönytor för att kunna skapa rätt gröna miljöer utifrån platsens och ortens behov. De är därmed viktiga underlag för såväl den fysiska planeringen, förändrings- och förnyelsearbetet som i allmänna skötsel- och naturvårdsfrågor. De är tillsammans ett kunskapsunderlag som måste vägas mot andra intressen och andra värden inklusive ekonomisk rimlighet i fortsatta planprocesser och lovgivning.

Grönstrategins koppling till andra beslut

Grönstrategin är förankrad i tidigare tagna beslut. Den ska bidra till att uppnå den kommunövergripande visionen och förhåller sig till den kommunövergripande översiktsplanen samt andra relevanta beslut och utredningar.

Vision och mål

Svedala kommuns vision är *I vår attraktiva kommun finns möjligheter för hela livet*. Till visionen tillhör 4 mål som kommunens hela verksamhet gemensamt arbetar mot:

- Service och bemötande
- Attraktiv näringslivskommun
- Attraktiv arbetsgivare
- Hållbart Svedala

Grönstrategin arbetar främst mot målet om ett *Hållbart Svedala*. Den bidrar till målet genom att definiera ett arbetssätt i syfte att skapa ett varierat stadslandskap med brett utbud av olika typer av gröna ytor, vilka spelar viktig roll för människor, djur och växters framtida välbefinnande. Det handlar om att tänka strategiskt och övergripande mot att nå långsiktiga lösningar som gynnar grönstrukturens alla funktioner samt att lyfta fram vikten av alla delar av grönstrukturen. Till exempel att allt från finparker till ängsytor och naturmark, binds ihop av gröna länkar och stråk till att bli ett sammanhängande grönt nätverk. För att kunna bibehålla och utveckla hållbara och gröna områden krävs ett fortsatt smart och effektivt arbetssätt. Ett strategiskt perspektiv på grönstruktur bidrar till att sätta ramar och binda samman det regionala perspektivet och de kommunövergripande målen med kommunens planering och gestaltning till rätt skötsel av befintliga och nya grönytor. En långsiktig grönstrategi ger en solid grund för effektiv och långsiktig prioritering och beslutsfattande och genom stadsutveckling som bygger på att tillvarata befintliga värden och ta kloka avvägda beslut ges möjlighet att nå de globala hållbarhetsmålen. Strategisk planering av kommunens grönstruktur är med andra ord en grundläggande del i hållbar samhällsutveckling och i att bygga ett hållbart Svedala kommun. Kommunen har preciserat hur vi ska arbeta med de miljömässiga målen enligt Agenda 2030 i en antagen hållbarhetsstrategi, se nedan.

Planer och program

Översiktsplan 2018

Översiktsplanen utgör det övergripande, strategiska dokumentet för all fysisk planering. Grönstrategin utgör, under översiktsplanen, det styrande dokumentet för kommunens grönytor och bildar underlag till framtida översiktsplanering. Översiktsplanen ger en övergripande sammanställning till den kommunövergripande grönstrukturen samt tätorternas grönyteförsörjning. Översiktsplanen redovisar även värdekärnor för ekosystemtjänster, se nedan om ekosystemtjänster. Grönstrategin skall ses i ett sammanhang tillsammans med kommunens översiktsplan. Grönstrategin utgår från de befintliga ställningstagandena om att skapa ett grönt nätverk, bevara och utveckla befintlig grönstruktur samt att erbjuda en variation fördjupar och preciserar hur kommunen ska arbeta. Grönplanen redovisar sedan en mer ingående analys med fokus på kvalitet samt vilka insatser som bör prioriteras. Översiktsplanens kategorisering och kvalitetskrav utvecklas genom grönstrategin och grönplanen.

Hållbarhetsstrategi

Kommunens hållbarhetsstrategi utgår från de fyra miljömässiga målen enligt Agenda 2030 och har tre strategiska målområden; en klimatsmart vardag, ett friskt vatten samt en livskraftig närmiljö. Ett av delmålen för att få en livskraftig närmiljö är att den biologiska mångfalden ska öka. I hållbarhetsstrategin föreslås att grönytor ska skötas och nya planområden ska utformas så att den biologiska mångfalden ökar. Grönstrategin och grönplanen är ett led i genomförande av att uppnå de i hållbarhetsstrategin utpekade målområdena. Exempelvis konkretiserar grönstrategin och grönplanen vilka åtgärder som bör vidtas i varje nyanläggning och i skötseln av varje park för att främja biologisk mångfald. Växtval, placering av olika parker och åtgärder samt hur gröna stråk utformas, vilka element de innehåller och hur de hänger samman är exempel på val som påverkar hur den biologiska mångfalden kan ökas.

Dagvattenstrategi

Kommunens dagvattenstrategi syftar till att genom strategiskt arbete främja en hållbar dagvattenhantering, vilket bland annat innebär att minimera antalet skadliga och kostsamma översvämningar, rena dagvattnet i syfte att förbättra vattenkvaliteten i omkringliggande sjöar och vattendrag, och nyttja dagvatten som en resurs genom att exempelvis skapa mångfunktionella ytor. Dagvattenhantering integreras i grönstrategin eftersom städernas grönområden möjliggör en öppen avledning av dagvatten vilket ger ett långsammare avrinningsförlopp där toppflöden minimeras. På

så vis går det att efterlikna processer som förekommer i naturen där avrinning sker genom vegetationsytor, dagvatten infiltrerar och renas genom marken och öppna dammar och vattendrag fördröjer och sedimenterar eventuella föroreningar. Grönstrategin kan därmed genom en hållbar dagvattenhantering även bidra till att skydda både byggnader, infrastruktur och samhällsviktiga funktioner samtidigt som den kan bidra till förbättrad vattenkvalitet i kommunens sjöar och vattendrag.

Naturvårdsplan

Naturvårdsplanen antogs 2008 och en aktualitetsprövning pågår. Naturvårdsplanen innehåller en redogörelse och klassning av naturområden i kommunen utanför tätorterna, men några områden sträcker sig även in i tätorten, till exempel Sege å genom Svedala tätort och Bantisteln i Bara. Grönstrukturen inom och utanför tätorterna hänger samman och fungerar spridningskorridorer för djur och människor. Utifrån naturvårdsplanen har ett arbete med att stärka rekreation påbörjats.

Regionplan 2030

Region Skåne har upprättat en regionplan för Skåne, där betydelsen av grönstruktur, i och utom tätorter belyses specifikt utifrån välbefinnande och biologisk mångfald. Regionplanens planeringsstrategier omfattar bland annat att stärka mångfalden av attraktiva och hälsofrämjande livsmiljöer med tillgång till rekreation samt att planera för en god miljö och en hållbar resursanvändning. Kommunens grönstruktur och denna strategi för framtida utveckling av grönstruktur skapa goda livsmiljöer i ett regionalt perspektiv.

Övriga relevanta underlag

Kulturmiljöprogram

För Svedala, Bara och Klågerup kulturmiljöprogram framtagna som fungerar som underlag till översiktsplanen, detaljplanering och bygglovsprövningar. Kulturmiljöprogrammen bygger på inventeringar av byggnader och miljöer som uppförts före 1980. En kortare del av programmen handlar om offentliga miljöer och grönområden med kulturvärden, där det även finns rekommendationer för framtida skötsel.

Ekosystemtjänstanalys

Till framtagande av översiktsplanen gjordes en ekosystemtjänstanalys för tätorterna Svedala, Bara och Klågerup, som en del av kommunens handbok för ekologisk kompensation. Analysen visar värdekärnor för ekosystemtjänster, det vill säga utpekade områden som är viktiga för flera ekosystemtjänster, men även områden med betydelse för enstaka tjänster. Analysen har legat till grund för översiktsplanens ställningstagande om markanvändning och används även vid värdering av kompensationsåtgärder inom detaljplanering. Ekosystemtjänstanalysen är i relation till grönstrategin och grönplanen en kompletterande analys som synliggör ett mer kvalitativt perspektiv över de gröna miljöernas egenskaper.

Ett sammanhängande nätverk av gröna miljöer

Kvalitetssäkra tätorternas gröna nätverk

Inriktningen från översiktsplanen är att skapa ett grönt sammanhängande nätverk, bevara och utveckla befintlig grönstruktur samt att erbjuda en variation av gröna miljöer.

Hänsyn ska tas till befintlig grönstruktur inklusive dess värdekärnor med ekosystemtjänster och grönstrukturen ska utvecklas i takt med att tätorterna växer. Ny grönstruktur i utbyggnadsområden ska följa och kopplas ihop med de befintliga tätorternas gröna områden.

Grönstrategin bygger vidare på att kvalitetssäkra tätorternas gröna nätverk i enlighet med den vilja som beskrivs i översiktsplanen.

Ambitionen är att kommuninvånarna ska ha tillgång till olika kvalitativa gröna områden som länkas samman i ett sammanhängande grönt nätverk. För att kunna säkerställa varierande gröna miljöer görs en kategorisering utifrån olika stråk, områden och platser. Metodiken utgår från att kvalitet, innehåll, funktion och tillgänglighet för människor synliggörs i olika kategorier. Syftet är att alla tre tätorterna ska kunna erbjuda kommuninvånarna grönytor med ett brett och varierat utbud kopplat till dessa framtagna kategorier av gröna ytor, länkar och stråk. Kategoriseringen av de gröna ytorna skapar förutsättningar för varierad, anpassad och kostnadseffektiv skötsel samt ger stöd för hur prioriteringar av investeringar ska göras i nya och befintliga gröna områden.

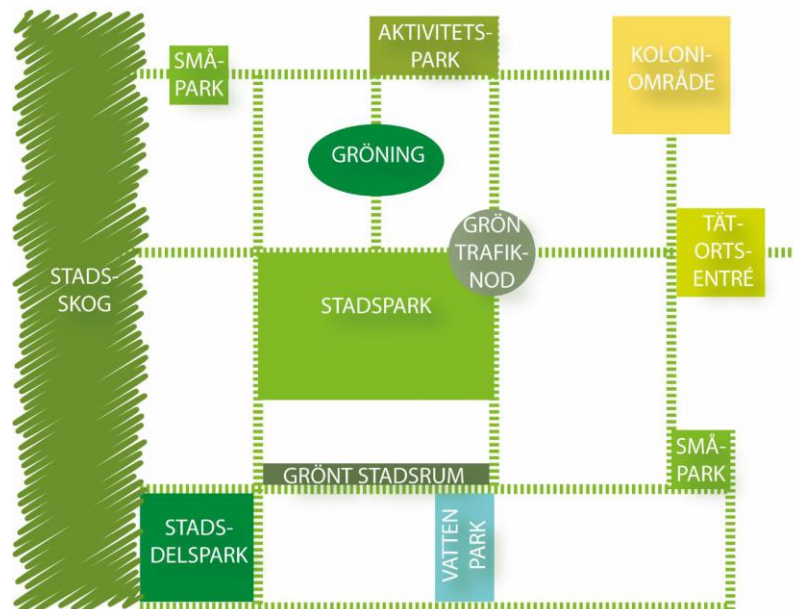
Det gröna nätverkets beståndsdelar

Tätorternas gröna nätverk byggs upp av gröna rum, gröna länkar, gröna stråk och rundor.

De gröna rummen, stora som små, är nätverkets bas och mellan de gröna rummen finns länkar som kopplar samman rum. Tillsammans skapar alla de gröna elementen sammanhängande stråk av grönstruktur och bidrar till en sammanhängande grönstruktur - det gröna nätverket.

De gröna stråken är övergripande strukturerande leder, korridorer som sträcker sig genom tätorterna. De tillsammans med de gröna länkarna strukturerar och knyter samman mängder med både stora och små gröna rum till att bilda en sammanhållande grönstruktur. De gröna stråken har ett högt värde då de skapar struktur både inom tätorterna och ut till det omgivande landskapets naturområden. Gröna stråk i ett nätverk ger mervärdet att kunna gå olika längder på rundor och röra sig runt i tätorten inom en grön miljö, utan att behöva vända om och gå samma väg tillbaka.

I en tätort finns en mängd olika typer av gröna rum som varierar både till storlek, form och innehåll. De gröna rummen består av prioriterade aktiva platser med kvalitativt innehåll, kvantitativa passiva grönytor som genom mängden bidrar till gröna upplevelser samt accentuerande gröna markörer som förgyller stadsrummet. De gröna rummen är platser att vara i, för aktivitet och social samvaro, men även platser att röra sig genom och uppleva samt platser för att främja biologisk mångfald och ta tillvara på vatten på olika sätt.

Figur 1 Konceptbild över det gröna nätverket med gröna stråk, länkar och rum

Planeringsprinciper

De gröna stråken, gröna länkarna och de olika gröna rummen med deras varierade innehåll ska både inbjuda till upplevelser, skönhet och rekreation för barn och vuxna i alla åldrar och samtidigt ska den biologiska mångfalden stärkas genom att värna och utveckla de ekologiska värdena. Grönstrukturen behöver ha ett kvalitativt väl genomtänkt innehåll och genom att precisera olika karaktärers innehåll utifrån kvalitet kan variationsbredden säkerställas, för både människor, djur och växter. Dagvatten kan användas som resurs i de gröna rummen. Vatten fyller bland annat en estetisk funktion, men bidrar även till biologisk mångfald och en mängd ekosystemtjänster då många djur, insekter och växter drar nytta av vatten i alla dess former och de vattenytor som bildas. Val av växter och skötsel behöver anpassas till att stärka funktioner som till exempel pollinering och att skapa olika livsmiljöer. De gröna rummen är sociala mötesplatser och det finns behov av attraktiva sittplatser och ytor som lockar till lek och aktiviteter. Gemensamt för att kunna utöka möjligheterna till att nyttja de gröna rummen, stråken och länkarna under alla årstiderna är att det behövs rätt belysning, vilket även bidrar till att öka tryggheten och förstärka estetiken i parker och längs gång- och cykelstråk.

Vid planering, exploatering och drift är det viktigt att beakta grönstrukturens sammansättning för att säkerställa god kvalitet och utbud. För att uppnå kvalitativ variation är det eftersträvarvärt att alla tätorter innehåller prioriterade gröna rum; stadspark, stadsdelsparker, stadsskog, aktivitetspark och småparker enligt beskrivna tillgänglighetsmått. Dessa olika gröna rum kompletterar varandra till sin funktion och sitt innehåll. Vid framtagande av nya detaljplaner är grönplanens analys om utbud av rätt typ av gröna rum ett stöd för att kunna avgöra vilka nya gröna rum som behöver tillföras området alternativt om det redan finnas god tillgång enligt beskrivna tillgänglighets- och kvalitetsmått.

För att skapa en kvalitativ, hållbar och vacker grönstruktur behöver driftperspektivet tydligare beaktats vid planering och exploatering. Grönstruktur som anpassas till sin plats är mer kostnads- och skötleffektiv och ger en mer hållbar lösning eftersom mervärdena då på bästa sätt kan vidmakthållas över tid. Genom att i ett tidigt skede beakta detta och även inkludera mer ytor för fördröjning och infiltrering av dagvattenhantering i befintliga och nya grönområden inom tätorternas grönstruktur, möjliggörs att byggnader, infrastruktur och samhällsviktiga funktioner säkerställs samtidigt som dagvattnets negativa påverkan på slutrecipienten, det vill säga åar och hav, minimeras.

Kategorisering av gröna ytor

Inledning

Denna grönstrategi redovisar en kategorisering av gröna rum som sammanlänkas gröna länkar och samlas i övergripande strukturerande gröna stråk. En nedbrytning i kategorier förenklar arbetet med att säkerställa variation och grönplanen analyserar nuläge och framtida prioriteringar.

Kategoriseringen utgår från människors upplevelser och hämtar inspiration från vedertagna teorier om grönstrukturens betydelse för människor¹ samt med utgångspunkt från de lokala förutsättningarna i Svedala kommun. De prioriterade gröna platserna har försetts med upptagningsområden, vilka motsvarar olika karaktärsers tillgänglighet och är schematiska. Beroende på innehåll och funktion i det gröna rummet varierar avståndet beroende av att människor är mer belägna att röra sig längre för att nå gröna platser med fler funktioner och mer kvaliteter.

Gröna stråk

De gröna stråken är övergripande strukturerande leder, korridorer som sträcker sig genom tätorterna och samlar upp de gröna rummen. De ger grönstrukturens dess struktur och består av alla gröna rum samt gröna gatustråk och gröna länkar. Tätorternas gröna stråk kompletterat med ett kvalitativt och finmaskigt nätverk av gröna länkar skapar förutsättningar för att kunna gå rundor av varierande längd och innehåll. Rundor skapar möjligheter för kommuninvånarna att ta sig runt utan att behöva vända om och de ska finnas både inom närområdet med dess gröna rum, gröna länkar och gröna stråk och ute i det omgivande landskapet. Det gröna nätverket med dess gröna stråk och gröna länkar ska inbjuda till att vistas ute i det fria året om och har extra stort värde om de även kopplar ihop de gröna rummen med gröna stadsrum och torg, vilket ökar stråkens rekreativa värde och skapar möjligheter för sociala kontakter.

Gröna gatustråk

Utmed vägar och gator finns så kallade ”gröna gatustråk” som har höga gröna värden. De gröna gaturummen är identitetsskapande, visuella, minskar gatornas barriäreffekt och bidrar samtidigt till att öka stadens estetiska och ekologiska värden. De gröna gatustråken har många funktioner. De behövs till exempel för att hantera, fördröja och rena dagvattnet i lokala öppna lösningar som bidrar till att avlasta de tekniska systemen. Omsorgsfullt gestaltade gatustråk visualiserar tätorternas entréer, olika typer av gators funktioner, tydliggör stadens struktur och bidrar strakt till att försköna tätorterna. Gatuträd som planteras solitärt, i alléer eller i grupper kompletterat med välutformade och välskötta planteringar förstärkt med årstidsvarierande blomsterprakt och effektbelysning är mycket viktigt för att förgylla staden och välkomna besökare. Rätt utformade och vackra gatustråk

¹ Exempelvis Patrik Grahns parkkaraktärer, professor i landskapsarkitektur vid SLU

skapar dessutom trafiksäkerhet och ger en positiv grön upplevelsen av gaturummet åt alla kommuninvånare, vilka dagligen nyttjar dessa gatustråk. De gröna gatustråken kan även ha ett stort kulturhistoriskt värde genom att visualisera gamla gatu- och vägsträckningar inom och i anslutning till omgivande landskap. Exempelvis kan alléer accentuera och synliggöra historiska stråk.

Gröna länkar

Gröna länkar är nätverksskapande och de kan variera till bredd och innehåll. Det största värdet med gröna länkar är att de sammankopplar gröna områden, gröna rum och gröna stråk och väver ihop dem till ett grönt sammanhängande nätverk både inom och mellan tätorterna.

Figur 2 Exempel på en grön länk i form av en grönning

Gröna rum

Tätorternas gröna rum varierar både till storlek, form och innehåll. De är platser för social samvaro och aktivitet, större ytor som är bra för biologisk mångfald och hantering av dagvatten samt markörer som bidrar med försköning och identitetsskapande.

Prioriterade platser

De prioriterade platserna består av kategorierna stadspark, stadsdelspark, småpark, stadsskog, aktivitetspark samt vattenpark. Dessa är prioriterade för att de fyller ett stort värde för vardagsrekreation och upplevelsen av tätorten. De innehåller platser för social samvaro, aktivitet och återhämtning. Tillsammans innehåller de funktioner med olika mervärden som behövs för att skapa en variationsrik grönstruktur.

Stadspark

Stadsparken är en viktig offentlig grön mötesplats och ska kunna erbjuda utrymme för en mängd olika spontana rekreativa aktiviteter och även fungera för större sammankomster som midsommarfirande, marknader, utegymsaktiviteter, lekplats för barn och musikevenemang. Parken erbjuder ett brett och varierat utbud, vilket kan medföra att om ytan är begränsad kan parken upplevs vara komprimerad. Här finns mycket och varierad grönska, vilket ger platsen ett stort biologiskt värde samtidigt som växter i olika form och färg erbjuder högt estetiskt och kulturellt värde. Stadsparken får gärna innehålla kulturväxter, perenner, säsongsbloomster och mer exotiska växter. En stadspark ska innehålla en större temalekplats med ett större varierat innehåll än övriga lekplatser i kommunen. Det är eftersträvansvärt att det i eller i närheten finns funktioner som gör att det går att stanna på platsen en längre tid och inbjuda till publika arrangemang. Upptagningsområdet är 1000 meter för en stadspark, dock behöver det endast finnas en Stadspark per tätort. Stadspark är ett mycket viktigt socialt och grönt stadsrum som kräver frekvent skötsel, den ska erbjuda det där lilla extra och har en prioriterad hög skötselnivå.

Figur 3 Svedala stadsparks temalekplats

Stadsdelspark

En Stadsdelspark är en större park som ligger i och är till för en stadsdel eller ett större bostadskvarter. Den kan inte erbjuda lika stort utbud av aktiviteter eller blomsterprakt som en Stadspark, men är en grön större gemensam samlings- och mötesplats som fyller viktiga sociala funktioner och innehåller rekreativa värden för till exempel återhämtning för de som bor i dess närhet. Det ska finnas minst en stadsdelspark per tätort och alla kommuninvånare bosatta i tätorter ska ha max 500 meter till en stadsdelspark. Detta innebär att det kan finnas behov av flera stadsdelsparker inom tätorterna. Kategorin Stadsdelspark innebär hög skötselnivå med prioriterad kontinuerlig skötsel för att kunna uppfylla ovan nämnda kriterier och attraktivitet.

Figur 4 Floraparken, en stadsdelspark i Svedala

Småpark

Småparkerna kan variera mycket till storlek, form och innehåll, men gemensamt är att deras gestaltning ska ha ett högt estetiskt skönhetsvärde. En småpark motsvarar en så kallad "Pocket Park", vilket är ett parkbegrepp som ofta benämns inom branschen. En småpark kan till exempel bestå av en grönyta med ett högt prydnadsvärde eller vara en strategisk belägen grönyta med sittgrupp, en upplyst trädunge eller en mindre lekplats. Småparken blir även en oas för pollinerare. Kommuninvånarna i tätorterna ska ha en Småpark i nära anslutning till bostaden, inom ett maximalt avstånd om 300 meter. Småparken ska präglas av omsorgsfullt och kontinuerligt prioriterad skötsel anpassad utifrån dess innehåll och funktion. Den ska erbjuda det lilla extra, men i miniformat.

Figur 5 Småparken Dammylckan i Svedala

Stadsskog

Stadsskogen är grönt rum där träden är den viktigaste beståndsdel och att träden tillsammans skapar en skogslig miljö. Markfloran är av skogskaraktär och promenadstråken består av grus- eller grässtigar. I stadsskogen kan det med fördel finnas vältor eller fällda träd kvar i markvegetationen så länge de inte utgör någon fara, utan i stället kan detta ge ett mervärde till stadsskogen och samtidigt öka den biologiska mångfalden. Stadsskogen ska ge möjlighet för mer daglig kontakt med naturen och ligga nära bostäderna. En stadsskog ska vara möjlig att enkelt promenera till. Stadsskogar inom tätorterna ger tätbebyggda bostadsområden känslan av att ha närhet till naturen för de boende, såväl som det möjliggör för mycket stora ekologiska och biologiska vinster för miljön. Upptagningsområdet för stadsskog är 1000 meter. Detta innebär att det kan finnas behov av flera stadsskogar inom respektive tätort. Stadsskogen ska skötas som en skog för att bevara skogskaraktären.

Figur 6 Stadsskogen Talldungen i Bara

Aktivitetspark

Aktivitetsparker kan utgöras av en större park eller grönområde där man kan uppehålla sig och utföra många olika och varierande aktiviteter. De kan ha helt olika utformning och karaktär, deras huvudsakliga uppgift är att inbjuda till aktiviteter och rörelse. Aktiviteter och rörelse kan vara både under ordnade och spontana former exempelvis utegym eller brännboll. Idrottsplatser, större skolgårdar och större gröningar kan även ingå som delområden inom denna kategori. Det bör finnas minst en aktivitetspark per tätort, där upptagningsområdet är satt till 1000 meter. Skötselnivå av dessa är mycket varierade beroende på dess utformning och funktion, ju mer ordnade aktiviteter desto högre skötselintensitet krävs.

Figur 7 Aktivitetspark Gröningen i Bara

Vattenpark

I Vattenparken har vatten på olika sätt beaktats, lyfts fram och främjats som en viktig del av grönområdets huvudinnehåll och karaktär. Detta är en typ av park som lyfter fram vattnet och vars främsta syfte är att sätta naturens behov före människans krav på att rekreera sig. Parken ska gynna flora och fauna och även infiltrera, fördröja och rena dagvatten. Till exempel kan dagvattendammar och diken ha stor betydelse både för rekreation för de som besöker området, för djur, växter och insekter, samt för att säkerställa byggnader, infrastruktur och samhällsviktiga funktioner genom att de lagrar och fördröjer stora mängder av dagvatten. Av betydelse är också dess renande funktion då föroreningar från städernas dagvatten kan infiltreras och sedimenteras innan det når sina recipienter för att slutligen nå ut till havet. För Vattenpark finns inget definierat upptagningsområde som beskriver hur långt kommuninvånaren ska ha till denna typ av grönt rum.

Figur 8 En början till Vattenpark vid Midsommarängen som är Klågerups Stadspark

Kvantitativa grönytor

De kvantitativa grönytorerna är de stora gröna rummen så som naturområde, gröning och koloniområde, som i sin storlek är värdefulla för ytkrävande funktioner som till exempel omhändertagande av dagvatten, möjliggörandet av olika typer av livsmiljöer och odling. Huvudfokus är inte att skapa aktiviteter eller upplevelser för människor så som i aktivitetsparken eller stadsskogen. De kvalitativa grönytorerna bidrar till att ge utrymme för en mängd grönska, utgöra delar av gröna stråk och skapa stora öppna gröna ytor. Grönytorerna fungerar som spridningskorridorer för djur och insekter inom tätorterna samt som klimaddämpare vid starka skyfall och höga temperaturer.

Naturområde

Naturområde är ett brett begrepp och består av mer orörda gröna områden med naturkaraktär. Dessa område innehåller höga ekologiska värden med stor biologisk mångfald och ska präglas av begränsad extensiv skötsel som endast utförs av säkerhetsskäl, till exempel säkerhetsbeskäring och nedtagning av träd. Den extensiva skötseln ger upphov till andra värden så som ökad biologisk mångfald. Ängar och höggräsytor är exempel på detta. Likt stadsskogen kan med fördel ett fällt träd få ligga kvar och utgöra del av markfloran som medverkar till att öka det biologiska mångfaldsvärdet. För Naturområde finns inget definierat upptagningsområde som beskriver hur långt kommuninvånaren ska ha till denna typ av grönt rum.

Figur 9 Ängsmark från Naturområde

Gröning

Gröning är ett mycket brett begrepp och består av små eller större grönytor med någon form av skötselbehov. De är små gröna platser, ytor eller gröna länkar, det vill säga, så kallade ”stepping stones” (exempelvis små gröna ytor längs en sträcka som tillsammans bildar en grön länk). Gröningarna är små delar i det övergripande gröna nätverket och är mycket viktiga ur både ekologisk, estetiskt och rekreativt för att knyta ihop parker och andra grönytor till en sammanhängande grönstruktur. Gräsytor längs med cykelvägar är ett exempel. De bör skötas med en intensitet som gör det möjligt för djur och växter att frodas. Ytor har många gånger även en viktig funktion för dagvattenhanteringen inom tätorterna och kräver därför en omsorgsfull planering. Det är därför viktigt att de värnas och ges stor plats. Dessa ytor bidrar även till att överbygga barriärer och gynnar flöden.

Figur 10 Gröning intill gång- och cykelvägsstråk i Bara med lökplantering

Koloniområde

Koloniområden är historiska gröna rum som har ett stort kulturhistoriskt, ekologiskt och estetiskt värde samtidigt som de möjliggör för de som bor i lägenheter utan trädgård att kunna odla och vistas utomhus på egen trädgårdsmark. Viss tillgänglighet till att besöka kommunens koloniområden ska finnas.

Figur 11 Koloniområdet Holma väst i Svedala

Gröna markörer

De gröna markörerna består av gröna rum i hårdare stadsmiljöer med syfte att försköna och förstärka en grön identitet. De accentuerar platser med hjälp av dekorativ grönska och belysning, vilket bidrar till att mjuka upp och försköna i stadsmiljön. De gröna markörerna bidrar även till identitetsskapande och visuell orientering genom att vara igenkännande och karaktäristiska. Denna gruppering innehåller kategorierna tätortsport, grön trafiknod och gröna stadsrum.

Tätortsport

En tätortsport fungerar som en entréplats, vilken visuellt tydligt signalerar att man nått fram till en av tätortens olika portar. Detta är gröna ytor med högt prydnadsvärde som välkomnar besökare och boende till tätorten samt skapar grön inbjudande identitet åt respektive tätort. Detta är oftast den grönyta som alla besökare först möter och det är därför mycket viktigt att de utformas på ett välkomnade, varierande och vackert sätt som både speglar kommunens och dess olika tätorters identitet. Tätortsportarna bör innehålla effektbelysning för att förstärka deras värde ytterligare genom att lyfta fram och visualisera dem under kvällstid och under de mörka årstiderna. Gestaltning, innehåll och skötseln av tätortsportarna är prioriterad.

Figur 12 Tätortsentrén till Bara Centrum i korsningen Malmövägen/Värbyvägen

Grön trafiknod

Gröna trafiknoder fungerar som igenkännande centrala gröna platser i gatustrukturen. De flesta gröna trafiknoderna är rondeller vars gestaltning och detaljrikedom är extra viktig eftersom nästan alla människor rör sig genom eller passerar dessa med olika trafikslag under en vanlig dag. Ytorna har högt prydnadsvärde och kan med fördel utformas med inslag av perenner och träd där skötseln är prioriterad eftersom de ger viktig grön identitet till tätorterna. Perennytorna ska vara planerade och byggda på ett sådant sätt att de är skötleffektiva. Det vill säga att vikten av att välja rätt växtmaterial utifrån platsens förutsättningar samt att rondellen är uppbyggd på ett korrekt sätt, är avgörande. Samtliga rondeller ska utformas för att stärka tätortens identitet. Exempelvis kan en gemensam byggsten i Svedalas rondeller kan vara att använda olika färg på tegel för att återspegla den viktiga kopplingen till Svedalas tegelbrukshistoria. En annan viktig aspekt som ska prioriteras på samtliga tätorters rondeller är att arbeta med effektbelysning för att lyfta fram och förstärka deras värde under årets och dygnets mörka timmar.

Figur 13 Grön trafiknod, den uppskattade färgsprakande rondellen vid Hyltarpsvägen/Kapellvägen

Grönt stadsrum

Tätorternas centrumkärnor och centrala gatustråk har viktiga funktioner i att vara sociala mötesplatser och de ska utformas till att vara attraktiva gemensamma stadsrum. Det behövs inslag av rumsskapande och strukturerande gröna stadsrum i stadskärnan. Här ska flöden naturligt samlas och gemensamma vardagsrum skapas med sittmöjligheter och väl planerat möblering och innehåll kompletterat med grönska som mjukar upp det i övrigt hårda stadsrummet och skapar en inbjudande miljö.

Figur 14 Stortorget i Svedala, ett grönt stadsrum

Sammanfattning

Nedan följer en sammanfattande lista över de gröna rummen, vad parkkategorin syftar till, vilket avstånd som invånarna bör ha till dem samt hur de bör skötas.

Kategori	Syfte	Avstånd	Skötselbehov
Stadspark	Social samlingsplats med mångfald av funktioner	1000m	Hög, prioriterad med det lilla extra
Stadsdelspark	Social samlingsplats med flertalet funktioner	500m	Hög, prioriterad
Småpark	Högt estetiskt skönhetsvärde i miniformat	300m	Hög, prioriterad med det lilla extra
Stadsskog	Tätortsnära skogupplevelse	1000m	Låg
Aktivitetspark	Bjuda in till aktiviteter och rörelse	1000m	Medel till hög beroende på funktion
Vattenpark	Skapa plats för vatten	-	Låg
Naturområde	Bevara naturområden	-	Låg
Gröning	Länka samman till ett grönt nätverk, utgöra "stepping stones"	-	Låg till medel
Koloniområde	Möjliggöra till privat odling och trädgård	-	Låg
Tätortsentré	Visuellt signalera tätortens entré	-	Hög
Grön trafiknod	Skapa igenkännande av centrala gröna platser	-	Hög
Grönt stadsrum	Skapa rum, stråk och strukturerande element i stadsmiljön	-	Hög

Genomförande

Uppföljning

Grönstrategin följs upp i samband med kommunens kontinuerliga översiktsplanering. Som ett planeringsunderlag för den gröna infrastrukturen bidrar den med kunskap för kommande översiktsplanering. Exempelvis kommer den beaktas vid framtagande av en planeringsstrategi samt arbetas in i framtida översiktsplaner. För att skapa kontinuerlighet i det strategiska arbetssättet bör inte grönstrategin ändras såvida inte en framtida översiktsplan gör en annan avvägning om grönstrukturens betydelse och uppbyggnad.

Grönplanen avses att kontinuerligt uppdateras genom nya analyser allteftersom tätorterna växer, skötseln omprioriteras och investeringar genomförs. Exempelvis kan då en grön plats uppdateras från en kategori till en annan och fler gröna platser kan tillkomma, vilket ger effekt på tillgång och kvalitet. Grönplanen kan även utvecklas och fördjupas med fler analyser som beskriver invånarnas tillgång till grönstruktur. Teknisk nämnd bör i början på varje mandatperiod ta ställning till innehållet i Grönplanen, ett beslut som senare finns som underlag till Kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi. Grönplanens olika GIS-lager i Geosecma ska uppdateras kontinuerligt för att redovisa ett aktuellt material inför beslut vid ny mandatperiod.

I övrigt, inom det fortsatta arbetet med kommunens hållbarhetsstrategi kommer även indikationer tas fram för bland annat delmålet om ökad biologisk mångfald, vilka ger en återkoppling om grönstrategin och grönplanen skapar efterfrågad effekt.

Strategiskt tillvägagångsätt i grönplanen

Grönstrategin genomförs främst genom utveckling av ny och förädling av befintlig grönstruktur, utifrån prioriteringar som identifieras i grönplanen. Prioriteringarna bygger på ett strategiskt tillvägagångsätt som utgår från att släcka ut utpekade strategiska brister samt erfarenheter ur ett driftsperspektiv av vad som kan göras kostnadseffektivt och vilka tillvägagångsätt som ger mest mervärden. Sammanfattningsvis bygger grönplanens strategiska tillvägagångsätt på följande:

- *Analys av tillgång till olika gröna rum*, enligt grönstrategin ställda krav samt hur väl de hänger samman i ett grönt nätverk. Viktigt verktyg för att skapa en helhetsbild av tillgänglighet på tätortsnivå. Stora delar av tätorterna har idag god tillgång till de prioriterade gröna rummen och en kontinuerlig analys kan säkerställa fortsatt god planering, exempelvis vid förtätning och framtagande av nya detaljplaner bör analysen användas för att skapa rätt typ av grönyta.

- *Förädling av befintlig grönstruktur.* Det finns stor möjlighet till förbättringspotential för att skapa mervärden i grönstrukturen genom förändrad skötsel och att genomföra mindre investeringar för att åtgärda brister. Detta kan innebära omklassificering där, exempelvis en gröning genom skötsel och mindre investeringar omvandlas till en stadsdelspark utan att nya grönytor behöver planeras.
- *Differentierad skötsel.* Genom att sköta tätorternas grönytor på ett anpassat sätt i större omfattning kan olika gröna karaktärer tydliggöras. En differentierad skötsel är ett verktyg för att fördela resurser dit de behövs bäst och ger mest mervärde. Större grönytor kan till exempel skötas som äng eller högräs, vilket är gynnsamt för att öka den biologiska mångfalden.
- *Planteringar som är anpassade till platsen.* Ett exempel är ståndortsanpassning eller ängsgräsmattor i stället för buskage vid tunnlar, vilket skapar mer hållbara och tåliga lösningar samtidigt som det blir planteringar med högre estetiskt värde. Metoden bidrar även till ökad biologisk mångfald genom att skapa bättre livsrum för pollinerande insekter.
- Tidigt i planerings- och exploateringsprocessen behöver driftperspektivet uppmärksammas genom strategisk planering av grönska och kostnadsberäkning för att undvika inbyggda skötselproblem. Till exempel kan kommunala planteringar i tomtgräns till privata fastigheter skapa problematiska ytor då de är svåra att sköta och påverkar inramning av enskilda tomter.

Investeringar

Genomförandet av grönstrategin sker även genom nya investeringar. Åtgärder ska genomföras både på kort och lång sikt för att bidra till grönstrategins ambition om att skapa och upprätthålla ett kvalitativt grönt nätverk. Genomlysning och prioritering av genomförandet av kommande åtgärder görs i samband med det årliga budgetarbetet. Beroende på vilken årlig mängd investeringsmedel som tilldelas kan åtgärdstakten variera. Även små investeringsmedel bidrar till att uppnå goda resultat om de används på rätt sätt och bidrar till att nå den gemensamt uppsatta målbilden.

Åtgärder kan även genomföras som särskilda projekt och därmed finansieras genom att söka olika typer av bidrag eller som del av exploatering. Av bidragen finns exempelvis LONA och LOVA för naturvård respektive vattenåtgärder och inom olika utbyggnadsprojekt förekommer det att kompensationsåtgärder ska utföras. Det är viktigt att detta tydligt samordnas med behoven i grönplanen.